

Una agonia que potser no ho era

OPINIÓ

QUAN PENSÀVEM QUE LES
REVIFALLES DE L'EXTREMA DRETA A
EUROPA EREN EPISODIS PASSATGERS
ENS EQUIVOCÀVEM. ELS
MECANISMES PSICOSOCIALS I
ECONÒMICS QUE VAN GESTAR EL
FEIXISME S'HAN TORNAT A ACTIVAR.

LLIBERT
FERRÍ
@Llibertferrí

La desnazificació d'Alemanya no es va consumir amb la creació el 1949 de l'RFA un cop patits els processos de Nuremberg. L'estrena recent del film *El cas Fritz Bauer* del realitzador Lars Krause mostra que el mandat del canceller Konrad Adenauer és una mena de *lifting* democràtic *in extremis* i, de fet, cap extirpació del mal. El film en si mateix representa un crit d'alerta de com els hereus del mal tornen a treure el cap. Hi ha al segle XXI forces econòmiques temptades de finançar alguna operació político-mèdica com van fer sectors del capital industrial als anys 20-30 del del segle XX? Una operació, per cert, que se'ls va anar de les mans i va provocar desenes de milions de morts.

Al fiscal Fritz Bauer –jueu que va sobreviure fugint a Dinamarca i després a Suècia– l'evidència que el mal no ha estat extirpat ni de bon tros. l'obté constatant com de contaminat està l'equip de fiscals al seu càrrec. I per això Bauer decideix informar en secret els serveis secrets israelians que el criminal Adolf Eichmann és a l'Argentina. Els passa l'adreça d'on viu i d'on treballa perquè els agents de Mossad l'ensampin i se l'emportin a Israel. El fiscal Bauer hi posa rapidesa i astúcia per impedir que fiscals i policies que ell coneix ben bé puguin organitzar la fugida d'Eichmann. Sense saber-ho, Bauer estava contribuint a fer emergir la idea de *la banalitat del mal* que la pensadora Hannah Arendt formularia precisament arran de cobrir el judici d'Eichmann a Jerusalem per la revista *The New Yorker*.

Era clar què havia passat amb el mal: com s'havia incubat i com havia fet metástasi però què se n'havia fet del bé, de la bondat, tots aquells anys d'horror? “Estem avançant molt eco-

nòmicament. Estem reconstruint el país. I hem construït una democràcia. De què més ens podem sentir orgullosos els alemanys?”, pregunten uns joves a Fritz Bauer durant un col·loqui a la televisió. I el fiscal glaça l'auditori amb una frase: “Ens hauríem de poder sentir orgullosos de la bondat”. Bauer s'està referint a aquella bondat foragitada del marc mental d'una majoria d'alemanys. Una absència que va fer possible que molta, moltíssima gent mirés cap a una altra banda mentre els assassins liquidaven milions de conciutadans. Un extermini que podia intuir-se en les conclusions de la investigació “Obrers i empleats davant l'ascens del III Reich” publicada el 1931 per l'Institut d'Estudis Sociològics de Frankfurt. Les qüestions no podien ser contestades amb un sí o amb un no, sinó que havien de ser argumentades. Davant la pregunta “És par-

tidari d'educar els fills amb càstigs físics”, les respostes podien ser: “El nen ha d'aprendre a ser disciplinat i a obeir” o “Al nen se l'ha d'ensenyar a respectar però també a no tenir por i a rebutjar la violència”. El resultat de l'estudi va indicar que un 10 per 100 dels enquestats tenien un marc mental autoritari i donarien suport al nazisme. Només un 15 per 100 tenien conviccions clarament humanistes i s'hi oposarien. La resta, un enorme 75 per 100, tenien posicions morals poc sòlides: uns col·laborarien amb la dictadura i uns altres no s'arriscarien a encarar-s'hi: mirarien cap a una altra banda. La realitat va confirmar els percentatges. Com va confirmar també el que va descobrir el fiscal Bauer: que la desnazificació d'Alemanya va quedar a mig fer –entre altres coses– perquè davant el desafiament soviètic en la Guerra Freda els EUA van posar en nòmina dels seus serveis secrets gent que havia estat a la Gestapo o a les SS. El bé i la bondat han hagut de cohabitar, doncs, els últims 70 anys amb viscosos ous sempre disposats a incubar serps. Només calien condicions de gestació apropiades com la sacsejada provocada per la depressió econòmica. Ara, la islamofòbia i el rebuig a l'immigrant i al refugiat omplen l'espai que havia ocupat l'antisemitisme: sempre ha d'haver-hi un a qui poder carregar tota la por i tota l'angoixa, com la que experimentaven el 1931 les classes mitjanes i treballadores d'Alemanya i de bona part d'Europa: fa feredat pensar en les pròximes eleccions a Àustria. L'agonia del feixisme ha estat molt, molt lenta. Tant que, quan sembla que està a punt d'expirar, l'alè ens diu que té força per revifar.

Periodista